

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Marek Dobrowolski (sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi A. Z. i P. Z.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
V ACa 1387/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 19 lutego 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. V ACa 1387/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącym A. Z. i P. Z. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwa tysiące) złotych za okres od 28 lipca 2023 r. do 13 listopada 2024 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie kwotę 200 (dwieście) zł uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

s.h.

UZASADNIENIE

A. Z. i P. Z. (dalej: „skarżący”) pismem 13 listopada 2024 r. wnieśli do Sądu Najwyższego za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Warszawie skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie o sygn. V ACa 1387/23, żądając: 1) stwierdzenia przewlekłości postępowania w niniejszej sprawie; 2) zalecenia Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie podjęcia niezbędnych czynności w sprawie, w szczególności niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy; 3) przyznania od Skarbu Państwa na rzecz skarżących kwoty 20 000 zł; oraz 4) zasądzenia od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi skarżący wskazali, że niniejsza sprawa wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 29 lipca 2023 r. Z informacji dostępnych w Portalu Informacyjnym Sądów Powszechnych wynika, że ostatnią czynnością podjętą przez sędziego referenta w sprawie było poinformowanie o składzie Sądu. Zawiadomienia o składzie zostały odebrane przez stronę powodową i stronę pozwaną dnia 1 sierpnia 2023 r. Od tego momentu Sąd nie podjął żadnych czynności w sprawie.

W odpowiedzi na skargę z dnia 23 stycznia 2025 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi na przewlekłość postępowania w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu,

którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Przepis art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość postępowania nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu polegającej na niewyznaczeniu rozprawy, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W części orzeczeń w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do

przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W orzecznictwie ETPC nie określono jednak sztywnych granic czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, *Rozsądny termin rozpoznania sprawy przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądownoadministracyjna (w) Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecznictwie sądowym z 2019 r.*, s. 69-70; oraz powołane tam orzecznictwo ETPC).

Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Dokonując oceny, czy doszło do przewlekłości postępowania, a tym samym czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej

zwłoki, sąd – stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania – obok upływu czasu, uwzględnia indywidualne okoliczności sprawy związane z postępowaniem, ale także okoliczności związane z organizacją wymiaru sprawiedliwości.

Z analizy przedstawionych dokumentów wynika, że sprawa została zainicjowana pozwem z 28 lipca 2021 r., obejmującym roszczenia z umowy o kredyt indeksowany do CHF. W dniu 16 marca 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, który został zaskarżony apelacjami obu stron. Akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 27 lipca 2023 r. i tego dnia przeprowadzono w systemie SLPS losowanie sędziego referenta. W dniu 28 lipca 2023 r. sprawę wpisano do repertorium ACa oraz zarządzono poinformowanie pełnomocników stron o składzie Sądu. Następnie, już po wpłynięciu niniejszej skargi na przewlekłość, zarządzeniem z 14 listopada 2024 r. dokonano kontroli złożonych apelacji pod kątem wypełnienia wymogów formalnych. Natomiast postanowieniem z 21 listopada 2024 r. została ustalona wartość przedmiotu zaskarżenia obu apelacji i zarządzeniem wezwano pełnomocnika pozwanego do uzupełnienia opłaty sądowej od apelacji. Obecnie sprawa oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy.

W świetle powyższego, od dnia wniesienia apelacji i wydania zarządzenia o wpisaniu jej do repertorium ACa (28 lipca 2023 r.) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość (13 listopada 2024 r.), upłynęło dokładnie 16 miesięcy i 16 dni. Wobec przedstawionych czynności w sprawie stanowiącej przedmiot rozpoznawanej skargi należy stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w Warszawie podjął czynności zmierzające do rozpoznania tej sprawy, jednak ze znaczną przerwą, a w konsekwencji nie rozpoznał jej prawomocnie do dnia rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Taki stan sprawy nie był spowodowany działaniami podejmowanymi przez strony postępowania, w tym przez skarżących. Prowadzi to zatem do wniosku, że w sprawie V ACa 1387/23 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie doszło do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy w przedstawionym wyżej znaczeniu.

Należy zauważyć, że przedmiotowa skarga związana jest z jednym z istotnych dla człowieka praw do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a więc nie może zniknąć z pola widzenia konieczność przestrzegania

konstytucyjnych i europejskich standardów w tym względzie. Europejski Trybunał Praw Człowieka niejednokrotnie wskazywał, że organy orzekające powinny uwzględniać również czynniki leżące poza sądem, a wynikające z zaniedbań systemowych państwa w tym zakresie. Sam fakt braku winy sędziego w sprawnym rozpoznawaniu sprawy nie powinien mieć decydującego znaczenia. Dla strony, czy też uczestnika postępowania nie ma bowiem znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 EKPCz, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r.*, nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7).

Osobną kwestią jest natomiast ocena żądania skarżących przyznania sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za powstałą przewlekłość postępowania. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wysokość sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki. Należy także uwzględnić okoliczność, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości, ale ma stanowić swego rodzaju rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Jak wskazuje się w orzecznictwie przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania pełni także rolę sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 marca 2016 r., III SPP 45/16; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

W niniejszej sprawie postępowanie zainicjowane pozwem skarżących wniesionym 28 lipca 2021 r. toczy się ponad 3 lata i nie zostało prawomocnie zakończone. Przewlekłość postępowania wystąpiła na jednym z jego etapów – w postępowaniu odwoławczym – i trwa ponad 16 miesięcy – na dzień rozpoznania

skargi przez Sąd Najwyższy. Kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania musi obejmować kwotę 500 zł za każdy zakończony rok postępowania niezależnie, czy w określonej fazie miała miejsce przewlekłość, czy też nie, przy czym musi być równa co najmniej 2000 zł. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Sąd Najwyższy uznał, że na rzecz skarżących należy zasądzić kwotę 2000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie za okres od 28 lipca 2023 r. do 13 listopada 2024 r., a w pozostałym zakresie żądanie skargi oddalił. Wysokość tej kwoty jest proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Kwota 2000 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla skarżących w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości. Trzeba jeszcze zwrócić uwagę na wskazane w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania czynniki rzutujące na kwestię przewlekłości postępowania oraz rekompensaty związanej z jej stwierdzeniem: stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, znaczenie dla strony, która wniosła skargę oraz zachowanie się strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Sprawa, której skarga dotyczy, ma dla skarżącego znaczenie z uwagi na jej przedmiot (kredyt frankowy). Należy jeszcze wskazać, że zachowanie skarżących w żaden sposób nie przyczyniło się do przedłużenia postępowania. Wynikający z ustawy obowiązek uwzględniania przez sąd okoliczności, że sprawa ma istotne znaczenie dla strony, która wniosła skargę na przewlekłość postępowania i nie jest zawila znajduje potwierdzenie w orzecznictwie.

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł o przyznaniu kwoty zadośćuczynienia jak w pkt. 2 sentencji postanowienia.

Skarżący wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania. Przedmiotowa skarga związana jest z przewlekłością

postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie (V ACa 1387/23). Strona wnosząca skargę zobowiązana była do uiszczenia opłaty do skargi, tym samym po jej stronie powstały koszty postępowania we wskazanej ustawowo wysokości. Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazuje, że skarżący nie wykazali jakie inne niezbędne koszty postępowania prowadzonego przez stronę osobiście ponieśli w związku z przedmiotową skargą. Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, zwrócono skarżącym opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ i 3 w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935) zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

sh

[r.g.]